

KRIKŠČIONIŠKOSIOS DEMOKRATIJOS ATEITIS KELIAS ATEITIES KARTOMS

2020 m. Gruodžio mėn

Gyvename laikais, kurių neatsiejama dalis – pasaulinės krizės. Dėl ilgą laiką besitęsiančios ekonominės krizės daug kam kyla klausimas, ar globalizacija vertinga. O ekologinė krizė kelia pavojų sąlygoms, kurios daro mūsų planetą tinkamą gyventi. Nesugebant veiksmingai spręsti šių iššūkių puolama į gilią politinę krizę: Europos visuomenė, skeptiškai vertindama savo atstovus, skaidosi į atskiras bendruomenes, todėl demokratinis dialogas tampa vis sudėtingesnis. Po nesenų teroristinių išpuolių bangos mūsų šalyse šis pavojus dar labiau išryškėjo.

Šiuo metu Europa yra atsidūrusi kryžkelėje. Per pastaruosius dešimtmečius žmonės pakilo iš skurdo; sumažėjo karo, bado ir ligų protrūkių. Mūsų žemyne atvertos naujos galimybės, kurias išnaudojus pasiekta dabartinė gerovė – nors ji ir netobula, pasaulyje vertinama kaip siektinas pavyzdys. Dabar šiai pažangai iškilo pavojus, ir mūsų tiek moralinė, tiek politinė pareiga yra užtikrinti, kad praeityje pasiekti laimėjimai nenuėitų perniek. Europos Sąjunga tebėra antra pagal dydį pasaulyje ekonominė galia, tačiau konkurencija su kitomis pasaulyje didelę įtaką turinčiomis šalimis yra didelė: konkuruojame dėl ekonominės įtakos, bet sykiu dėl to kyla grėsmė ir mūsų politinei sistemai, o kai kuriais atvejais – mūsų vertybėms ir principams. Pavyzdžiui, Kinija, vykdydama Šilko kelio projektą, įgyvendina naują ekonominį ir geopolitinį užmojų. Prie šių kritinių klausimų 2020 m. prisidėjo pandemija, atskleidusi Europos pramoninę ir technologinę priklausomybę daug strateginių sričių. Tarpusavio priklausomybė laikoma nebe tik apsaugos priemone, bet ir nesaugumo veiksmu. Žinoma, Europa tebėra žemynas, kurio vystymosi rodikliai aukščiausi pasaulyje, tačiau jai sudėtinga laviruoti tarp didžiųjų valstybių, kurios dėl augančios įtakos ignoruoja daugiašališkumo principą, ir mūsų demokratijų, turinčių 2500 metų

siekiančią demokratijos istoriją, galimybės lemti savo pačių ateitį kyla grėsmė.

Krikščionys demokratai yra politinė jėga, pastaraisiais dešimtmečiais iš esmės įgyvendinanti Europos integraciją, ir minėti iššūkiai skatina mus vėl vykdyti svarbias permainas ir jas didinti. Siekdami įžiebtį naujos vilties kibirkštį, laikomės krikščioniškosios demokratijos tradicijų (ypač katalikų ir protestantų, kurių socialinis mokymas išlaikė dviejų tūkstančių metų laiko išbandymą), grindžiamų pareigingumu, asmeniškumu, įsitraukimu, subsidarumu, atsakomybe ir solidarumu. Jaučiamės dėkingi paveldėję protėvių tradicijas ir šis paveldas suteikia mums stiprybės – žvelgiame į ateitį neužstrigę praeityje.

Mes, ELP frakcijos nariai, manome, kad mūsų vertybės – tvirčiausias pagrindas kurti ateitį, nes jos apima tai, kas geriausia konservatorių, liberalų ir krikščionių socialistų mąstysenose, ir jas sujungia į bendrą pasaulėžiūrą. Vadovaujantis šiomis vertybėmis, centro dešiniųjų pažiūros prasmingos ne vien kasdienėje politikoje. Iš religijos semiamės įkvėpimo, bet ji neriboja mūsų veiksmų: krikščioniškoji demokratija yra ne religija, o tam tikras apibrėžtas politinis požiūris, grindžiamas pagrindinėmis kiekvieno žmogaus orumo ir tolerantiškumo vertybėmis, o politiko pašaukimas apibrėžiamas kaip tarnyba žmonijai. Tai reiškia, kad krikščioniškoji demokratija atstovauja visiems krikščionims, bet kokios kitos religijos tikintiesiems ir netikintiesiems. Krikščioniškoji demokratija yra ne vien pavadinimas; tai mūsų kelrodis, kuriuo vadovaujamės pasaulyje. Turime iš naujo išmokti išreikšti, kas iš esmės sudaro ELP frakcijos identitetą.

Tačiau turime įgyvendinti savo vertybes dabartyje. Todėl būtina užsibrėžti naujus

krikščioniškosios demokratijos tikslus ir uždavinius ne tik dėl centro dešiniųjų ateities, bet ir dėl Europos ateities: šių pasaulinių krizių laikotarpiu pirmiausia politikų pareiga yra išsaugoti ir perduoti mūsų vertingiausią paveldą ateities kartoms. Jie iš mūsų paveldės gamtą, kurios ekologinis nestabilumas kelia grėsmę gyvybiškai svarbiai pusiausvyrai. Jie iš mūsų paveldės turtingą kultūros paveldą, kuris tapo trapesnis atsiradus naujų skilimo įtrūkių Europos visuomenėje. Jie iš mūsų paveldės ir pačią galimybę imtis bendrų veiksmų naudojantis politika ir demokratinėmis institucijomis. Europa jau perėjo įsteigimo ir išsaugojimo etapus. Šiandien, šiuo kritiniu metu, svarbiausias mūsų politinės šeimos uždavinys – išsaugoti tai, ką būtina išsaugoti, kad būtų nutiestas plačių užmojų kelias į šviesią ateitį.

1. Gamtos apsauga

Mūsų pareiga – turėti aiškią ekologijos viziją: gamta nepriklauso žmogui, žmogus ją paveldi, jis turi jos stebuklus perduoti ateities kartoms ir stengtis joms palikti tokį pasaulį, kuriame galima gyventi. Žmogus yra gamtos dalis, jis nuo jos priklausomas, todėl turėtų atitinkamai elgtis. Tai užmiršę lėmėme pusiausvyros nuokrypius, keliančius pavojų ateičiai. Vis dėlto, neatitaisysime šios žalos, jei pasirinksiame išnykti. Turime propaguoti žmogaus, kuris globoja pasaulį, vaidmenį. Atsakomybė už gamtą nereiškia, kad žmogus gali atsisakyti tokio vaidmens, nustoti veikti ar stengtis save sunaikinti – žmogus turi prisiimti atsakomybę už tai, kad būtų sukurtas humaniškesnis pasaulis, ir naudodamasis savo protu užtikrinti darną. Turime grįsti savo sprendimus faktais ir mokslinėmis žiniomis, užuot rėmęsi paviršutiniška ideologija ar kalbomis, kai mus veda beprasmiškai šūkiai. Tik blaiviai mąstydami, dirbdami ir numatydami tolimą ateitį galėsime atkurti klimato pusiausvyrą, apsaugoti biologinę įvairovę, skatinti gyvūnų gerovę, rūpintis kraštovaizdžiais ir perduoti pasaulio grožį. Visi žmonės supranta, kad nebegalime ir toliau naudotis žemės gėrybėmis taip kaip anksčiau. Turime apsibrėžti ekonomikos pertvarkos tvarkaraštį ir vieningai jos siekti: šioje srityje taip pat turime pasitikėti Europos vienybe ir jos kūrybinėmis jėgomis įveikti ekologinį iššūkį.

Mūsų pareiga užtikrinti gamtos gyvybingumą neapsiriboja gamtos apsauga. Mes taip pat esame žmogaus prigimties sergėtojai, kuriuos saisto besąlygiškas žmogaus orumo užtikrinimo reikalavimas, esminiai žmogaus prigimties požymiai, sąžinės laisvė ir pagarba pagrindinėms teisėms. Visi asmenys turi

savitą prigimtine vertę, nepriklausomai nuo jų naudos žmonijai. Mūsų pareiga – išsaugoti tokį pasaulį, kuriame galima išlikti tikru žmogumi, apsaugoti pasaulį, kuriame klesti mūsų gyvenimo pagrindą sudarantys ryšiai: žmonių tarpusavio pasitikėjimas, priklausomybės bendruomenei pojūtis, pirmenybės suteikimas šeimai ir politinė bendruomenė, jungianti atskirus asmenis, suvokiančius bendros gerovės svarbą. Tai struktūros, kuriose kiekvienas žmogus gali formuotis ir visapusiškai atsiskleisti, formuoti savo mąstyseną ir intelektą, mokyti gyventi su kitais žmonėmis ir išlaikyti tikrąją laisvę, neatsiejamą nuo atsakomybės. Nėra tokios politikos, kuria būtų nustatoma kryptis ateičiai ir nebūtų remiama šeima – bet kokios visuomenės pagrindas ir būtina sąlyga jos gyvybingumui ateityje. Todėl suprantame, kad negalime ignoruoti Europos demografinių problemų: protų nutekėjimas (ypač iš šiaurės į pietus ir iš rytų į vakarus), mažas gimstamumas ir senstančios visuomenės daro neproporcingą poveikį įvairioms grupėms, kartoms ir regionams. Ši neigiama demografijos spiralė daro įtaką ekonomikai (atsiranda didelis darbo jėgos trūkumas), taip pat mūsų jaunimui ir socialinėms sistemoms. Tai kelia grėsmę mūsų šalių ateičiai. Taigi, turėtume atsižvelgti į demografinį aspektą priimdami sprendimus visose politinėse srityse. Norime ne tik išlaikyti šeimų vienovę, bet ir sudaryti sąlygas šeimų gerovei – reikia galimybių suderinti profesinį ir šeimos gyvenimą ir remti vaikams atvirą visuomenę.

Be to, koronaviruso pandemija mus pažadino, kad spręstume sveikatos klausimą, kuris darosi vis svarbesnis visuomenei: mes, krikščionys demokratai, visada siekiame asmens apsaugos ir jo laisvės pusiausvyros – fizinės, psichinės ir socialinės – tai mūsų veiksmų pagrindiniai principai. Mes tikime visuomene, padedančia tiems, kuriems reikia pagalbos. Atliekant medicininius mokslinius tyrimus, įprasta komercinė logika turi būti grindžiama bendru gerovės interesu, nes ji patenka į būtinybės sritį. Kad pasiektume šį tikslą, pasisakome už tarptautinį mokslinį bendradarbiavimą, kad Europa galėtų prisidėti prie medicinos pažangos ir ja pasinaudoti.

Ligos nepripažįsta valstybių sienų. Todėl sveikata yra bendras uždavinys. Turime didinti Europos atsparumą ir nepriklausomumą medicinos priemonių ir veikliųjų vaistinių medžiagų srityje, investuoti į bendrus mokslinių tyrimų projektus, visiems piliečiams užtikrinti tinkamas galimybes naudotis medicinos paslaugomis, stiprinti Europos tarpvalstybinį ir regioninį bendradarbiavimą sveikatos priežiūros

sirtyje ir kurti technologijas, kuriomis būtų užtikrinama geresnė priežiūra, sykiu užtikrinant aukštus pacientų teisių apsaugos standartus. Pagrindinės infrastruktūros atsparumo išorės sukrėtimams užtikrinimas yra itin svarbus siekiant nuolat ir saugiai teikti pagrindines sveikatos paslaugas. Šiuo atžvilgiu jau išreiškėme aiškią poziciją dėl novatoriškų Europos galimybių panaudojimo kovojant su vėžiu. Dabar turime kurti perspektyvią Europos sveikatos politiką, kuri būtų parengta kitai krizei ir padėtų mūsų piliečiams, kad senėjimas būtų sveikas.

2. Būsimo klestėjimo sąlygų užtikrinimas

XXI a. globalizuotame pasaulyje mūsų pareiga yra apibrėžti socialinės rinkos ekonomikos vaidmenį Europos ir kitų šalių ekonomikoje. Žmogaus orumo užtikrinimas turi būti neatsiejama laisvo prekių, kapitalo, paslaugų ir asmenų judėjimo, taip pat pačios konkurencijos dalis. Siekiant užtikrinti mūsų visuomenių stabilumą reikia darniai sudaryti sąlygas bendrai gerovei. To galima pasiekti tik užtikrinus deramą darbą, kurio orumą ir esminį vaidmenį ekonomikoje ir visuomenėje pripažįsta krikščioniškoji demokratija. Dirbant gaminamos prekės arba teikiamos paslaugos, būtinos gyvenimui arba gyvenimo sąlygoms pagerinti; bendromis pastangomis taip pat užmezgami esminiai santykiai tarp žmonių. Atmetame bet kokią koncepciją, pagal kurią darbas būtų laikomas vien galios žaidimu, susijusiu su spaudimu ir priespauda – nulinės sumos žaidimu, kai vienam išlošus kitas pralošia. Manome, kad darbas bet kuriai visuomenei suteikia galimybių drauge sukurti daug daugiau nei būtų sukurta sudėjus atskirai įdėtas pastangas. Tai reiškia, kad Europa turi imtis veiksmų, kad užtikrintų pagarbą darbui ir sąžiningą darbo užmokestį: atlyginimai turi suteikti žmonėms galimybę gyventi oriai. Tai taip pat reiškia laisvę užsiimti verslu ir vienodas sąlygas prekyboje, bendrojoje rinkoje ir jos tarptautiniuose prekybiniuose santykiuose. Ekonomika tarnauja žmogui, o ne žmogus tarnauja ekonomikai.

Suvokiame, kad dirbdami gauname gerokai daugiau nei vien atlyginimą: dirbantis žmogus atranda veiklos teikiamą tikslą, prasmę ir laisvę, bendrauja su kitais asmenimis ir puoselėja savo kūrybingumą. Mes esame įsitikinę, kad darbas yra būdas atsiskleisti žmogaus asmenybei ir žmogus gali išreikšti savo individualias savybes ir polinkius. Darbas suteikia žmonėms galimybę dalyvauti kūrybos procese, kuriame

kuriama kažkas daugiau nei tik jų pačių gyvenimas. Todėl tvirtiname, kad darbo vietų ir mokymosi galimybių kūrimas ir verslumas yra daug geresnė politinė strategija nei mokėti pašalpas, siekiant mažinti visų pirma jaunimo nedarbą. Nustatant ir įgyvendinant Europos politiką ir veiklą, būtina atsižvelgti į aukšto užimtumo lygio tikslą. Taip pat tvirtai tikime privačios nuosavybės verte, nes ji užtikrina laisvę ir sykiu įkvepia atsakomybės jausmą. Pripažįstame savanoriško darbo, kuris įvairiais būdais naudingas mūsų visuomenei ir padeda žmonėms, kuriems reikia pagalbos, vertę.

Visuomenė negali klestėti, būti teisinga ir vieninga be darbo. Tai taip pat reiškia, kad mūsų išsivysčiusios šalys negali laikyti darbo vien išlaidų veiksmu arba bandyti jo perkelti kitur, pavesdamos užduotį mažiau pasiturintiems žmonėms gaminti mūsų rinkai. Socialinės rinkos ekonomika grindžiama abipuse ekonominių mainų nauda, jei kiekvienas rinkoje atneša savo darbo vaisių.

Šiuo požiūriu prekyba yra klestėjimo ir abipusės naudos šaltinis. Kol taikomos žmogaus teisės, teisinės valstybės principas ir bendros taisyklės, sykiu atsižvelgiant į atsakomybę už aplinką ir socialinę atsakomybę, subalansuota prekybos politika gali būti būdas Europos darbo ir praktinių žinių produktams patekti į užsienio rinkas, skatinti technologines inovacijas, vartotojų pasirinkimą ir mažesnes kainas, sykiu stiprinant mūsų geopolitinę padėtį pasaulyje ir gerinant ryšius su kitais žemynais ir kultūromis. Tačiau reikia atsižvelgti ne tik į vartotoją, bet ir į gamintoją: Europos Sąjunga turi užtikrinti iš tiesų vienodas prekybos santykių sąlygas, kad būtų išvengta ekonominių ir socialinių iškraipymų, reikalaujant konkretaus abipusiškumo iš visų šalių, norinčių patekti į jos vidaus rinką. Turime užtikrinti, kad prekyba neskatintų naudojimosi neteisybe ar gyvenimo lygio blogėjimo ir nelemtų vienos šalies priklausomybės, todėl reikia nustatyti apsaugos priemones, kad individualūs vartotojų poreikiai būtų suderinti su mūsų visuomenių bendra gerove. Šiuo atžvilgiu turime būti ryžtingesni: Europa turi suteikti sau priemonių atgauti užimtumo, tiekimo, maitinimo ir gamybos pajėgumus Sąjungos lygmeniu savo tradiciniuose žemės ūkio ir maisto sektoriuose bei pramonės šakose, taip pat toliau plėsti energetikos, svarbiausiųjų žaliavų, perdurbimo ir komponentų gamybos pajėgumus ir paslaugų sektorius. Tai ne tik ekonominis, bet ir ekologinis ir geopolitinis iššūkis.

Kad mūsų šalys galėtų užimti tvirtą poziciją

tarp konkuruojančių pasaulio valstybių, be kita ko, pasaulio prekyboje, Europa turi užtikrinti savo apsirūpinimo maistu saugumą ir atvirą strateginį savarankiškumą, visų pirma vykdydama tvarius mokslinių tyrimų veiksmus, pavyzdžiui, skaitmeninių ir naujų technologijų srityje. Remdama taisyklėmis grindžiamą daugiašalę tvarką, kuria siekiama skatinti sąžiningą konkurenciją tarptautinėje prekyboje, ji taip pat turi būti pasirengusi aktyviai ginti savo interesus ir vertybes, sudarydama dvišalius susitarimus ir priimdama autonomines priemones. Turime likti atviri pasauliui, tačiau negalime leisti autoritariniams režimams naudotis mūsų vidaus rinka ar vogti mūsų įmonių intelektualinės nuosavybės ir tokiu būdu kibernetiniais išpuoliais ir piktavališka įtaka kelti pavojaus mūsų demokratinėms valstybėms.

Skaitmeninimas jau keičia bendravimo, darbo pobūdį ir gyvenimo būdą. Naujoje skaitmeninėje eroje Europa užtikrins tikrą klestėjimą ateityje tik tuo atveju, jei ji tikrai daug investuos į mokslinius tyrimus ir inovacijas ir sudarys tinkamas sąlygas diegti fizinę ir skaitmeninę infrastruktūrą. Mums, kaip krikščionims demokratams, svarbu, kad inovacijų srityje, kai priimame sprendimus, visada būtų siekiama bendros gerovės, o ne pinigų, galios ar ideologijos. Žmogus turi būti svarbiausia: norime skaitmeninę revoliuciją formuoti pagal mūsų bendras vertybes ir etikos principus. Pačios inovacijos nėra tikslas savaime. Jos yra priemonės žmonių gyvenimui pagerinti. Norime sudaryti sąlygas žmonėms valdyti ateities technologijas, visų pirma pasitelkiant švietimą. Deja, bet ne visuose pasaulio regionuose yra šių galimybių. Turime nustatyti dirbtinio intelekto ir didžiųjų duomenų reglamentavimo vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu principus, grindžiamus žmogaus orumo skatinimu kovojant su transhumanizmo ir eugenikos ideologijomis arba žmogaus kūno suprekinimu.

Tuo pat metu turime išlikti budrūs ir vengti tokių pačių politinių ir socialinių sukrėtimų, kuriuos sukėlė pirmoji pramonės revoliucija. Nepaisant didelės naudos, ji taip pat lėmė didelį atotrūkį visuomenėje tarp laimėtojų ir pralaimėtojų. Kitaip nei anksčiau, norime tikslingai pasinaudoti technologijų pažanga, kad būtų galima sukurti milijonus naujų darbo vietų ir paremti piliečius vykstant šiai skaitmeninei pertvarkai. Niekas neturėtų likti nuošalyje vykstant šiai revoliucijai ir tam reikės didelių įgūdžių tobulinimo pastangų pasitelkiant švietimą, taip pat reaguojant į perėjimą prie žaliosios ekonomikos ir technologinę pažangą. Europa taip pat turi toliau diskutuoti su kitomis valstybėmis

ir organizacijomis, visų pirma tomis, kurios mąsto panašiai, kad būtų rasti platesni bendrų problemų, pavyzdžiui, skaitmeninės prekybos, duomenų srautų ir apmokestinimo, sprendimai.

3. Kultūros ir europietiško gyvenimo būdo apsauga

Išsaugojusi kultūrą ir europietišką gyvenimo būdą, Europa galės perduoti ateities europiečiams galimybę veikti žmonijos labui, siekiant socialinės ir ekonominės pažangos, remiantis mus saistančiais principais. Europa nėra neutrali erdvė, nei vien bendroji rinka, nei tarptautinė organizacija – ji unikali: ji grindžiama iš graikų-lotynų paveldo sandūros su žydų ir krikščionių tikėjimo pamatais kilusia civilizacija, kuri išsivystė Viduramžiais, Renesanso ir Apšvietos epochomis. Europos idėja apibūdina geografinę ir dvasinę erdvę, susiformavusią per keletą tūkstantmečių. Visi kartu esame Europos piliečiai, todėl turime puoselėti savo paveldą, neužmiršdami nei bendros europinės tapatybės, nei savo nacionalinio identiteto.

Šiandienos Europa bus geriau pasirengusi ateities uždaviniams, jei ji pripažins, vertins, įvardys ir perteiks šias intelektualines ir dvasines šaknis, kurios šimtmečius skatino mūsų kultūrų pliuralizmą. Vieningas įvairovėje mūsų valstybes jungia bendra kilmė, atitinkamas gyvenimo būdas, asmens ir visuomenės sąvoka ir jos perkėlimas į teisę, architektūrą ir miestų planavimą, kalbas ir menus. Nors ir Europos istorijoje dažnai menkai saugotas jos paveldas, vis dėlto mūsų bendra civilizacija subrendo, nepaisant mūsų padarytų klaidų. Dabar kaip niekad būtina išsaugoti ir perduoti ateities kartoms tai, ką iš jos gauname: kiekvieno asmens neatimamo orumo principą ir solidarumą, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamiausiems asmenims, besąlygišką sąžinės laisvės, religijos laisvės ir saviraiškos laisvės apsaugą, atsakomybės jausmą ir bendros gerovės siekį, norą atvirai diskutuoti, pilietiškumo meną, racionalų ir nuosaikų požiūrį, rūpestį dėl teisingumo ir valią naudoti jėgą tik teisėtais tikslais, lygybę prieš įstatymą, visų pirma vyrų ir moterų lygybę. Šios vertybės yra krikščioniškosios demokratijos politinės tradicijos, ypač susijusios su Europos civilizacijos paveldu, pagrindas.

Europa gali rytojaus pasauliui pasiūlyti savo ištikimybę šiems pagrindiniams Europos gyvenimo principams. Kad taip būtų,

Europa privalo visų pirma iš naujo įsipareigoti perduoti savo paveldą būsimoms kartoms, atlikdama esminį švietimo vaidmenį, kad būtų galima padidinti būsimų kartų laisvę ir sykiu gerėtų jų suvokimas apie tai, kas mus vienija. Pareiga atminti ir pamokos, išmoktos po istorinių įvykių, nereiškia nuolatinės kaltės ar atsisakymo pripažinti savo šaknų, kurios yra mūsų savasties pagrindas: jei atsisakysime savo šaknų, tai gali privesti tik prie užsisklendimo individualizme, prasmės praradimo, bendruomenių konfliktų, ir atsirastų erdvės plisti tokioms ideologijoms kaip radikalusis islamizmas. Pažinti ir vertinti unikalią civilizaciją, kurią paveldėjome iš savo protėvių, yra būtina norint suvokti savo tapatybę ir sustiprinti priklausymo jausmą. Jauniems imigrantams svarbu pažinti ir vertinti mūsų civilizaciją ir europietišką gyvenimo būdą, kad jie galėtų laikytis bendrųjų normų ir jaustis integruoti į visuomenę, kurioje gyvename drauge ir kuriai jie priklauso. Nors atsakomybė už integraciją daugiausia tenka valstybėms narėms, Europos Sąjunga remia nacionalines institucijas.

Sėkminga integracija yra būtina, kad pilietinė sąsaja būtų tvari. Priimti žmones, bet iš tikrųjų nesuteikti jiems vietos mūsų visuomenėje, nėra gera valia. Darbuotojai migrantai kaipmat pradedami išnaudoti ir jiems suteikiamos prastos darbo sąlygos arba atsiranda integracijos problemų, taip pat ir vėlesnėms kartoms. Todėl integracija visada turėtų būti prioritetas, kaip abipusė užduotis, skiriama tiek visuomenei, tiek naujai atvykusiam asmeniui. Norint ją įvykdyti, reikia ugdyti pilietiškumą, mokyti kalbos, rasti darbą ir priimti visuomenės normas bei vertybes. Kita vertus, kiekvienas asmuo, kuris visapusiškai apsisprendžia dalyvauti mūsų visuomenės gyvenime, taip pat turi patirti, kad jai priklauso ir kad jis turi joje ateitį kaip visateisį pilietis.

Žmonės nėra vienodi atomai, besivystantys neutralioje erdvėje: šių bendrų normų laikymasis yra būtina taikaus gyvenimo visuomenėje sąlyga. Tai reiškia, kad, neprarandant humanistinės perspektyvos, būtina užtikrinti griežtesnę sienų ir migracijos srautų kontrolę, nes be to bet kuri visuomenė galėtų būti destabilizuota. Kiekvienas žmogus siekia gyventi pasaulyje, kuriame kultūra, kalba ir gyvenimo būdas yra jam pažįstami: jokia migracijos politika negali neatsižvelgti į šį poreikį ir vadovautis tik ekonominiais skaičiavimais, pagrįsdama mūsų neveiklumą ar skatindama judumą. Pagrindinė teisė reiškia, kad asmuo turi teisę gyventi savo namuose, tačiau ja nesuteikiama teisė būti maloniai priimtam į kito asmens namus.

Kad ji būtų visiškai veiksminga, Europa turi dėti daugiau pastangų stiprinti bendradarbiavimą su kilmės šalimis, remti Afrikos ir vis dar besivystančių besiformuojančios ekonomikos pasaulio šalių vystymąsi ir regioninę integraciją. Šią pusiausvyrą būtina atkurti, nes norime išsaugoti prieglobsčio teisę, kuri yra mūsų civilizacijos dalis: ši humaniškumo pareiga reiškia oriai priimti tuos, kuriems iš tikrųjų gresia pavojus arba kurie yra persekiojami, ir neleisti vykti nevaldomiems migracijos srautams, naudingiems prekybos žmonėmis tinklams. Užtikrinimas, kad į Europą patektų tik tie, kurie turi teisę tai daryti, yra mūsų visuomenių vienybės ir žmonių saugumo už mūsų sienų, sausumoje ir jūroje, sąlyga. Neteisėtas sienos kirtimas gali baigtis tragedija. Nuo 2014 m., kai prasidėjo migracijos banga, Viduržemio jūroje žuvo daugiau kaip dvidešimt tūkstančių migrantų. Dėl šios krizės kilo didelių sunkumų užtikrinti veiksmingą išorės sienų kontrolę pagal Šengeno acquis, taip pat priimti atvykstančius migrantus ir valdyti jų srautus. Krizė taip pat atskleidė platesnio masto struktūrinius Sąjungos išorės sienų apsaugos trūkumus.

4. Politikos apsauga

Būtina perduoti demokratijos ir dalyvavimo bendroje civilizacijos veikloje praktiką, kad būtų galima ir toliau vykdyti politiką, t. y. svarstyti ir veikti kartu. Tai reiškia, kad reikia suvokti, kas mus visus sieja: visuomenė nėra nei asmenų, pasmerktų gyventi vienvėje, suma, nei kovos tarp atskirų grupių, ginančių savo interesus ar tapatybę, laukas. Mūsų bendra prigimtis ir kultūra, saugumas, klestėjimas ir taika bei teisingumas yra bendros gerovės, kuriai niekas negali būti abejingas ir kurią visi privalo puoselėti, pagrindas. Šiuo metu, kai socialiniai, geografiniai ir bendruomenių skirtumai silpnina Europos visuomenių vienybę, būtina didinti sąmoningumą šios bendros perspektyvos klausimu.

Visuomenės susiskaldymas prisideda naikinant pilietinį ryšį: kyla pavojus pačiai politikos vykdymo galimybei, be kurios gali vyrėti tik smurtas. Politikos prasmės atkūrimas reiškia dar kartą patvirtinti, kad jos negalima atsieti nuo moralinio reikalavimo tarnauti bendrai gerovei. Tai priminimas, kad tiek piliečių pareiga, tiek išrinktų atstovų atsakomybė yra rūpintis tiesos sklaida ir kad tam būtinos žinios. Tai reiškia, kad turi būti neleidžiama smerkimui ir kraštutinumams sunaikinti viešųjų diskusijų, silpninti visuomenės veiksmų taikant rinkimų strategiją, plisti dezinformacijai

ir tokiai nuolatinei komunikacijai, ir kad turi būti kovojama su šiuo nuokrypiu, visų pirma skatinant žiniasklaidos laisvę. Tai tikroji demokratinio pliuralizmo esmė. Politinis lojalumas reiškia, kad turime išlikti savikritiški: turime savo kasdienius veiksmus vykdyti pagal krikščioniškosios demokratijos principus. Šis etinis prioritetas yra piliečių pasitikėjimo atkūrimo sąlyga. Tai ypač skubus klausimas, nes nepasitikėjimas demokratinėmis institucijomis yra viena iš esminių mūsų laikų problemų: didėjantis mūsų visuomenių sudėtingumas yra viena iš priežasčių, tačiau nederėtų pamiršti jėgų, kurios ardo demokratijos pagrindą.

Krikščioniškoji demokratija atlieka tam tikrą vaidmenį susitaikant: turime pašalinti didžiausias spragas visoje Europoje.

Politikos prasmės atkūrimas taip pat reiškia besąlygišką pagarbą teisinei valstybei ir savivaliavimo atmetimą. Europos Sąjunga turi nustatyti aiškius, teisingus ir nešališkus kriterijus, apibrėžiančius teisinės valstybės principą, kad ideologinėse kovose nebūtų galima piktnaudžiauti, siekiant ateityje jį iškraipyti. Teisinės valstybės vertybės ir nepriklausomos teisminės institucijos yra labai svarbios siekiant išsaugoti socialinę tvarką. Šios vertybės yra politiniai kriterijai, kuriuos turi atitikti į Europos Sąjungą įstoti norinčios šalys. Kiekvienoje valstybėje narėje atitiktis jiems turi būti nuosekliai ir objektyviai stebima. Be to, teisinę valstybę taip pat apsaugo gyvybinga visuomenė. Turime skatinti atsparią bendruomenę, remdami paprastus tikros pilietinės visuomenės narius. Ypač krizės laikotarpiu dinamiška visuomenė yra geriausias būdas žmonėms laikytis drauge.

Politikos prasmės atkūrimas taip pat reiškia, kad atkuriamą demokratijos esmė: ši politinė sistema, užgimusi Europoje prieš 2 500 metų ir subrendusi pilietiniame diskurse, reiškia, kad žmonės gali patys valdyti savo gyvenimą. Nors XX a. šis laisvės siekis nugalėjo nacių ir sovietų totalitarinius režimus, atrodo, kad patyrisiai demokratijai vėl kyla pavojus dėl naujų atsiradusių susvetimėjimo formų, beprecedenčio melų plitimo, kuriam sąlygas sudaro naujos technologijos, šalutinio poveikio, globalizacijos augimo ir nepolitinių institucijų, kurios neprisiima atsakomybės prieš žmones, plėtros. Šiomis aplinkybėmis daug Europos piliečių mano, kad jie nebegali priimti sprendimų ar prasmingai prisidėti prie demokratinio proceso ir kad jie praranda galimybę spręsti dėl savo gyvenimo.

Europos Sąjunga neturėtų būti viena iš institucijų, kaltinamų dėl šio bejėgiškumo jausmo: ji turi laikytis subsidiarumo principo,

kuriuo ji grindžiama ir kuris apibrėžtas sutartyse, kad visi sprendimai būtų priimami arčiausiai piliečių esančiu atitinkamu lygmeniu, o Europos mastu būtų veikiami tik kompetencijos pasidalijimo atvejais, „kai valstybės narės numatomo veiksmo tikslų negali deramai pasiekti“¹. Subsidiarumas turėtų padėti sumažinti atotrūkį tarp Europos projekto ir realios padėties. Todėl turi būti paisoma sričių, susijusių su nacionaline kompetencija, kuri pagal sutartis nėra aiškiai priskirta Sąjungai (kompetencijos suteikimo principas), ir jos negali būti paverstos Europos politikos klausimais. Sykiu Europos Sąjunga turi įgyti aiškius įgaliojimus veiksmingai veikti tose srityse, kuriose turime parodyti bendrą stiprybę. Norint, kad solidarumas ir subsidiarumas būtų naudingi ir galingi, taip pat reikia lojalumo ir kad kiekvienas vykdytų savo pareigas.

Kadangi Europos teisės aktai daro realų poveikį žmonių gyvenimui, mums reikia tokios Europos, kuri būtų ištikima demokratijos principams. Todėl piliečiai turi turėti galimybę pareikšti savo nuomonę dėl Europos lygmens sprendimų, kitaip kils pavojus demokratijai pačiose valstybėse narėse. Kadangi Europa suformavo kalbą, kultūrą ir tautų pliuralizmo principą, ji turi ir toliau ištikimai laikytis tam tikros politinės sistemos. Unikalus Europos modelis – tai demokratinė tautų sąjungos, užgimusių iš bendros civilizacijos, modelis. Europos projektu galima atkurti visišką piliečių suverenumą sukuriant veiksmingą aljansą ir įgyvendinant bendras strategijas, kurios padės mūsų šalims drauge spręsti pasaulinius uždavinius. Būtent tokiu būdu galėsime įveikti mus ištikusias krizes ir perduoti būsimoms kartoms galimybę nuolat pakartoti demokratijos stebuklą.

Turime vadovautis šiuo požiūriu, kad Europos Sąjunga galėtų įveikti grėsmes, kurių tiek daug dabar patiriame. Mūsų tikėjimas Europa kyla iš suvokimo, kad tik išlaikydami tvirtą europietišką dvasią ir veiksmus galėsime įveikti sudėtingus laikotarpius ir po jų pakilti dar tvirtesni. Manome, kad mūsų demokratinė visuomenė yra pakankamai atspari, kad įveiktų mūsų laikų pasaulines krizes. Viltis dėl geresnės ateities yra krikščionių demokratų atsakas į baimę. Krikščioniškoji demokratija nėra tik bereikšmis praeities žodis: ji apima laiko išbandytas vertybes ir plataus užmojo Europos Sąjungos ir jos tautų ateities viziją. Tai geriausias kelias vesti europiečius į ateitį. Todėl esame tvirtai įsitikinę, kad Europos ateitis yra glaudžiai susijusi su krikščioniškosios demokratijos ateitimi.

¹ ES sutarties 5 straipsnio 3 dalis